

4. SYNONYMA, ANTONYMA, HOMONYMA, ODBORNÉ NÁZVY

LV

Vařekovi mají také dědečka, který jest děsně starý, loni mu bylo dvě stě let. Sedí pořád v křesle, na hlavě má kulatou čepičku se štrápcem, vousy mu rostou z nosu, z očí i uší a na zádech mu roste mech. Taktéž má u nosu kapku. Sedí ve tmě, šňupá tabák a potom hlučně kýchá, jako když vybuchne kapsle. Dědeček už nic nevidí, ale zato sluch má bystrý.

(Karel Poláček: Bylo nás pět – upraveno)

7. 2.
4. TR.
KV 19/2

1. K tučně zvýrazněným slovům doplňte synonyma.

2. K podtrženým slovům doplňte antonyma.

3. Vysvětlete význam slova šňupá.

4. Vyhledejte a podtrhněte přirovnání.

1. V řadě slov vyhledejte synonyma. Vybarvěte je vždy stejnou barvou.

mráček dějepis kouř utíkat dům najedený kino pěšina
běžet dým cesta stavení sytý obláček biograf historie

LV

2. K vyznačeným slovům doplňte synonyma.

To už je tuze ..... dávno, co vedl na hoře Hejšovině kouzelnickou živnost ..... kouzelník ..... Magiáš. Jak víte, bývají kouzelníci dobří ..... kterým se říká čarodějové neboli divotvorci, a kouzelníci zlí ..... kterým se říká černokněžníci. Magiáš byl takový prostřední; někdy byl tak hodný, že vůbec nečaroval, a jindy čaroval tak moc ....., až hřmělo ..... a blýskalo; někdy ..... ho napadlo, aby přšelo kamení, a jednou dokonce udělal, že napršely takové malé žabičky. Zkrátka říkejte si, co chcete, takový kouzelník není žádné příjemné sousedství, a i když se lidé dušovali, že na kouzelníky nevěří, přece se Hejšovině raději vyhýbali; to se jen tak vymlouvali, když říkali ....., že to je moc do kopečka. Bodejť by se přiznali, že mají strach ..... z Magiáše!

(Karel Čapek: Devatero pohádek – upraveno)

LV

3. Stejnou barvou vybarvěte vždy dvě synonyma – slovo ze současné slovní zásoby se slovem knižním/zastaralým.

plemeno kůň plakat ráno chválit brzo měsíc odpovědět
velebit lkát luna oř plémě jítro odvětit záhy

4. Uvedené věty změňte tak, aby vyjadřovaly opak.

Děti byly hladové. ....
 Dnešní úkol je lehký. ....
 Letošní rok se vydařil. ....

Poznámky: .....

7. Z.
7. TR.
KV 19/20

5. U uvedených dvojic určete podstatu vzájemného vztahu. Stejnou barvou vybarvěte dvojici a příslušný vztah.

Vzor: běžet – utíkat → synonymní vztah (synonymie)

pšenice	obrana	klobouk	rub	patro	moudrý	šperk	lampa
žito	útok	čepice	líc	poschodí	hloupý	náhrdelník	svítlna

synonymie   antonymie   nadřazenost/podřazenost   souřadnost

zničit	had	hořet	špína	květák	příd'	bohatství	kov
zmařit	užovka	planout	nečistota	brokolice	zád'	chudoba	měď

6. Použijte homonyma ve větách nebo slovních spojeních tak, aby byl jasný rozdíl ve významu. Ke každému slovu uveďte dva příklady.

brnění: .....

jeřáb: .....

servis: .....

7. Červenou barvou vybarvěte synonyma, modrou antonyma a zelenou homonyma.

vidět dívat se	vír výr	spát bdít	časně brzo	topit topit
pomalů rychle	vlna vlna	nemocný zdravý	kolej kolej	
nahoře dole	zručný šikovný	plot plod	začínat končit	

8. Barevně rozlište odborné názvy podle oborů, ke kterým patří. Určete tyto obory.

olejomalba	koncovka	partitura	zájmeno	pravěk	akvarel	oslabení
písemný pramen	souvětí	portrét	přesilová hra	houslové kvarteto		

9. Odborné názvy z nabídky přiřaďte k odvětvím, v nichž se s nimi můžete setkat.

Český jazyk	Chemie	Biologie	Astronomie	Lékařství

Nabídka: oxid uhličitý, přídavné jméno, sluneční soustava, fotosyntéza, imunologie, skalpel, sloveso, buněčné dělení, Měsíc, destilovaná voda, podmiňovací způsob, apendix, hřib smrkový, kondenzace, velký třesk, podmět, defibrilace, strunatci, kádinka, gravitace.

Poznámky: .....